

THE ROLE AND IMPORTANCE OF CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS IN TURKISH PUBLIC ADMINISTRATION

Nagihan ŞENOL*

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, nagihansenol17@hotmail.com, Orcid: 0009-0006-2075-0812

Received Date: 03.11.2024

Accepted Date:02.01.2025

Copyright © 2025 Nagihan ŞENOL. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

This study examines the role and importance of civil society organizations (CSOs) based on right- and left-wing ideologies in Turkish public administration. It has been found that right-wing CSOs are more effective in preserving conservative values, promoting social solidarity, and directly contributing to public policy-making. Particularly, right-wing CSOs have established close ties with the state, playing a significant role in decision-making processes and implementing major projects in collaboration with local governments. On the other hand, left-wing CSOs have focused on raising awareness in areas such as human rights, environmental protection, and social equality. However, their impact has been limited due to political pressures and financial constraints. The study concludes that while both right- and left-wing CSOs provide multifaceted contributions to public administration, ideological divides hinder effective cooperation and limit their overall potential.

Keywords: Civil society, right-wing groups, left-wing groups, public administration

JEL Clasifications: L31, L32, Z18

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ TÜRK KAMU YÖNETİMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

ÖZET

Bu araştırma, Türkiye’de sağ ve sol ideolojilere dayalı sivil toplum kuruluşlarının (STK) Türk kamu yönetimindeki yerini ve önemini incelemiştir. Sağ gruplara dayalı STK’ların, muhafazakâr değerlerin korunması, sosyal yardımlaşma ve kamu politikalarına doğrudan katkı sağlama konularında daha etkin olduğu tespit edilmiştir. Özellikle sağ grupların STK’ları, devletle yakın ilişkiler kurarak karar alma süreçlerinde belirgin bir rol oynamış ve yerel yönetimlerle iş birliği içinde önemli projeler gerçekleştirmiştir. Sol gruplara dayalı STK’lar ise insan hakları, çevre koruma ve toplumsal eşitlik gibi konularda farkındalık yaratma odaklı faaliyetlerde bulunmuş, ancak siyasi baskılar ve finansal kaynak eksikliği nedeniyle etkileri sınırlı kalmıştır. Araştırma, sağ ve sol ideolojilere dayalı STK’ların kamu yönetimine çok yönlü katkılar sunduğunu, ancak ideolojik ayrışmaların iş birliğini engellediğini ortaya koymuştur.

Anahtar kelimeler: Sivil toplum, sağ gruplar, sol gruplar, kamu yönetimi,

JEL Sınıflandırması: L31, L32, Z18

1. GİRİŞ

Sivil toplum, bireylerin kendi özgür iradeleriyle bir araya geldikleri, ortak çıkarlar doğrultusunda hareket ederek toplumsal sorunlara çözüm aradıkları bir alan olarak, modern demokrasilerin temel taşlarından biri olarak kabul edilir. Sivil toplumun ortaya çıkışı, bireylerin devlete bağımlı olmaksızın toplumsal dayanışmayı güçlendirme çabalarının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, sivil toplum kuruluşları (STK’lar), bireylerin haklarını savunmak, toplumsal farkındalık yaratmak ve kamu politikalarına katkı sağlamak gibi işlevleriyle hem yerel hem de küresel düzeyde önemli roller üstlenir. STK’lar, toplumun çeşitli

kesimlerini temsil ederek kamu yönetiminde demokratik katılımı artıran bir mekanizma görevi görmektedir.

Türkiye'de sivil toplum ve STK'ların önemi, özellikle son yıllarda kamu yönetiminde şeffaflık, hesap verebilirlik ve demokratikleşme süreçlerinde kendini göstermiştir. 1980'lerden itibaren dünyada etkisini artıran neoliberal politikaların bir sonucu olarak, devletin küçülmesi ve kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi eğilimi, STK'ların önemini artırmıştır. Günümüzde STK'lar, çevre koruma, kadın hakları, eğitim, sağlık ve kültürel miras gibi çeşitli alanlarda aktif olarak faaliyet göstermektedir. Bu kuruluşlar, toplumsal dayanışmayı güçlendirmekle kalmayıp, devletin karar alma süreçlerine katılım sağlayarak kamu politikalarının daha etkin ve kapsayıcı olmasına katkıda bulunmaktadır.

Bu çalışmada, sivil toplumun ve sivil toplum kuruluşlarının tarihsel, kültürel ve felsefi temelleri ele alınacak; Türkiye'de kamu yönetimi ile olan ilişkileri incelenecektir. Ayrıca, STK'ların kamu politikalarının oluşumundaki katkıları ve karşılaştıkları sorunlar detaylı bir şekilde değerlendirilecektir. Makale, sivil toplumun ve STK'ların Türk kamu yönetimindeki önemini ortaya koymayı ve bu konuda bir perspektif sunmayı hedeflemektedir.

2. SİVİL TOPLUM VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

2.1. Sivil Toplumun Tanımı

Sivil toplum, bireylerin devletin müdahalesi olmaksızın kendi özgür iradeleriyle örgütlenebildiği, toplumsal dayanışmayı ve ortak faydayı hedeflediği bir alan olarak tanımlanır. Bu tanım, bireylerin hem birbirleriyle hem de devletle olan ilişkilerinde belirli bir denge oluşturmasını ifade eder. Sivil toplum, devletin resmi yapılarından ve piyasa ekonomisinin kar odaklı yapısından ayrılan, toplumsal hayatın farklı ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen bir alandır (Akal, 1995).

Aristoteles'ten bu yana, sivil toplumun tanımı siyaset teorilerinde önemli bir yer tutmuştur. Aristoteles, sivil toplumu "politeia" kavramıyla ilişkilendirerek, bireylerin ahlaki erdemlerini geliştirdiği bir alan olarak görmüştür. Orta Çağ'da bu kavram, kilise ile devlet arasındaki ilişkiler üzerinden şekillenmiş, Aydınlanma döneminde ise bireyin özgürlüklerine odaklanan bir yaklaşım kazanmıştır (Seligman, 1992).

Modern tanımlara göre sivil toplum, bireylerin gönüllü olarak örgütlendiği bir alan olmasının yanı sıra, bireysel hak ve özgürlüklerin garanti altına alındığı, demokratik katılımı destekleyen bir yapı olarak da görülür. Habermas, sivil toplumu kamusal alanla ilişkilendirerek, bireylerin kamu otoritelerini denetleyebildiği ve toplumsal tartışmalar yürütebildiği bir alan olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda, sivil toplum, demokratik yönetimlerin işlerliğini artıran bir mekanizma olarak kabul edilmektedir (Diamond, 1994).

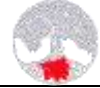
Sivil toplumun tanımı, liberal ve Marksist yaklaşımlar çerçevesinde farklılıklar göstermektedir. Liberal düşünceye göre sivil toplum, bireylerin hak ve özgürlüklerini savunabildiği, devletle birey arasındaki bir tampon bölgedir (Keane, 1994). Marksist yaklaşım ise sivil toplumu ekonomik güçlerin bir uzantısı olarak değerlendirir ve bu yapının toplumsal eşitsizlikleri yeniden ürettiğini savunur (Marx ve Engels, 1968).

Sivil toplum, günümüzde daha geniş bir perspektifle ele alınmakta ve bireylerin sadece haklarını savundukları bir alan olmanın ötesinde, sosyal sorunlara çözüm üreten ve demokratik süreçlerin işlerliğini artıran bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Bu geniş tanım, sivil toplumun sadece teorik bir kavram olmadığını, aynı zamanda pratikte toplumsal değişimin önemli bir aktörü olduğunu göstermektedir.

2.2. Sivil Toplum Kavramının Tarihsel Gelişimi

Sivil toplum kavramı, tarih boyunca farklı dönemlerde ve çeşitli bağlamlarda ele alınmış, sosyal, siyasi ve felsefi açıdan birçok dönüşüm geçirmiştir. Kavramın kökleri, Antik Yunan'a kadar uzanır. Aristoteles, sivil toplumu "iyi yaşamın" gerçekleştiği bir alan olarak

görmüş ve onu “polis” yani şehir devletiyle özdeşleştirmiştir. Ona göre, bireylerin ortak iyilik için bir araya geldiği bir yapının temelinde ahlaki erdemler yatmaktadır. Bu yaklaşım, sivil toplumu bireylerin kamusal alandaki rollerini belirleyen bir kavram olarak ele almıştır (Seligman, 1992).

Orta Çağ’da sivil toplum kavramı, kilise ve devlet arasındaki güç ilişkileri çerçevesinde tartışılmıştır. Bu dönemde, toplumsal örgütlenmelerin büyük kısmı kilisenin etkisi altında şekillenmiştir. Feodal yapıların ve dini otoritelerin egemen olduğu bu dönemde, sivil toplumun bağımsız bir alan olarak varlığı sınırlıydı. Ancak, bu dönemde bile bireylerin topluluklar oluşturduğu ve ortak çıkarlar doğrultusunda hareket ettiği bir örgütlenme geleneği mevcuttu (Cohen, 1982).

Aydınlanma Çağı, sivil toplum kavramının daha modern bir anlam kazandığı dönem olarak öne çıkar. Bu dönemde, John Locke ve Jean-Jacques Rousseau gibi düşünürler, bireylerin doğal haklarını ve özgürlüklerini koruyabilmeleri için devlet ile sivil toplum arasında bir denge olması gerektiğini savunmuşlardır. Locke, sivil toplumu bireylerin devlet karşısında haklarını savunduğu bir alan olarak tanımlarken; Rousseau, sivil toplumun toplumsal sözleşme ile uyumlu olması gerektiğini ifade etmiştir (Rousseau, 1950).

Modern anlamda sivil toplum, 18. ve 19. yüzyılda, özellikle sanayi devrimi ve ulus-devletlerin ortaya çıkışıyla birlikte şekillenmiştir.

Hegel, sivil toplumu bireylerin ekonomik ve sosyal çıkarlarını gerçekleştirdiği bir alan olarak tanımlamış, bu yapının devletle ilişkisini kültürel ve ahlaki bir zemine oturtmuştur. Gramsci ise sivil toplumu, hegemonik güçlerin etkisi altında toplumsal bilinç ve ideolojilerin şekillendiği bir alan olarak görmüştür. Ona göre, sivil toplum, mevcut iktidar yapısının yeniden üretilmesine katkı sağlasa da, aynı zamanda bu yapıya karşı bir direniş alanı da olabilir (Anderson, 1988).

20.yüzyılın ikinci yarısında, sivil toplum kavramı daha geniş bir bağlama oturtulmuştur. Demokrasi, insan hakları ve sosyal katılım gibi konular, sivil toplum tartışmalarında ön plana çıkmıştır. Soğuk Savaş dönemi, Doğu Avrupa ülkelerinde sivil toplumun otoriter rejimlere karşı bir direnç aracı olarak kullanılmasına sahne olmuştur. Polonya’da Dayanışma Hareketi, sivil toplumun siyasi değişim yaratma gücünü gösteren önemli bir örnek olarak tarihe geçmiştir (Pelczynski, 1993).

21.yüzyıla gelindiğinde, küreselleşme ve dijitalleşme sivil toplum kavramını daha da çeşitlendirmiştir. Artık bireyler, yerel toplulukların ötesinde, uluslararası düzeyde ağlar oluşturmakta ve küresel sorunlara çözüm aramaktadır. Çevre, insan hakları ve toplumsal adalet gibi konular, günümüz sivil toplumunun ana eksenlerini oluşturmaktadır. Bu dönüşüm, sivil toplumun sadece yerel değil, aynı zamanda küresel ölçekte bir güç olduğunu göstermektedir (Keane, 1993).

2.3. Modern Sivil Toplum Anlayışı

Modern sivil toplum anlayışı, 18. yüzyılın sonlarından itibaren sanayi devrimi, kapitalizmin yükselişi ve ulus-devletlerin ortaya çıkışıyla şekillenmeye başlamıştır. Modern dönemle birlikte bireylerin özgürlükleri ve hakları üzerindeki vurgu artmış, sivil toplum, bireylerin haklarını koruyabildiği ve toplumsal dayanışmayı gerçekleştirebildiği bir alan olarak görülmüştür (Keane, 1993). Bu anlayışta, sivil toplum, yalnızca bireylerin haklarını savunma aracı değil, aynı zamanda toplumsal sorunların çözümü için bir platform olarak da tanımlanmaktadır.

Modern sivil toplum anlayışının en önemli özelliklerinden biri, devletin toplumsal yaşam üzerindeki tek hâkim güç olmaktan çıkması ve sivil toplum kuruluşlarının (STK’lar) kamu politikalarına aktif şekilde katılmaya başlamasıdır.

Bu dönemde, sivil toplum, yalnızca bireylerin bir araya geldiği bir yapı olmaktan öte, demokratik süreçlerin işlerliğini artıran bir mekanizma olarak kabul edilmiştir. Özellikle

yönetişim teorisi, devlet, özel sektör ve sivil toplumun ortak karar alma süreçlerine katılmasını destekleyen bir model olarak ortaya çıkmıştır (Çukurçayır, 2014).

Habermas, modern sivil toplumu "kamusal alan" ile ilişkilendirmiş ve bireylerin toplumsal sorunlar üzerine tartışabildiği, fikir alışverişinde bulunabildiği bir alan olarak tanımlamıştır. Habermas'a göre, modern sivil toplum, demokratik katılımın güçlendirilmesi ve bireylerin devlet karşısında etkili bir aktör haline gelmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu anlayış, sivil toplumun yalnızca bireysel hak ve özgürlüklerin korunması değil, aynı zamanda toplumsal refahın artırılması ve kamu politikalarının şekillendirilmesi gibi işlevler üstlenmesini öngörür (Habermas, 1989).

Modern sivil toplum anlayışı, aynı zamanda küreselleşme ile birlikte yeni bir boyut kazanmıştır. Artık sivil toplum kuruluşları, yerel sorunların yanı sıra küresel ölçekteki çevre, insan hakları ve sosyal adalet gibi meselelerde de aktif rol oynamaktadır. Örneğin, 1992 Rio Dünya Zirvesi'nde sivil toplum kuruluşlarının çevre koruma ve sürdürülebilir kalkınma konusundaki etkisi, modern sivil toplumun küresel politika süreçlerindeki rolünü açıkça göstermiştir (Keohane ve Nye, 2000).

Bununla birlikte, modern sivil toplum anlayışı, sadece demokratikleşmeyi desteklemekle kalmaz, aynı zamanda bireylerin ekonomik ve kültürel alanlarda güçlenmesine de olanak sağlar. Küresel sivil toplum ağları, bireylerin ulus-devlet sınırlarını aşarak daha geniş çaplı iş birlikleri kurmasını sağlamaktadır.

Örneğin, Uluslararası Af Örgütü ve Greenpeace gibi kuruluşlar, modern sivil toplumun uluslararası etkisine örnek olarak gösterilebilir (Diamond, 1994).

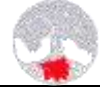
Modern sivil toplum anlayışı, aynı zamanda eleştirilerle de karşılaşmaktadır. Bazı eleştirmenler, sivil toplumun ekonomik güçler tarafından manipüle edilebileceğini ve toplumsal eşitsizlikleri yeniden üretebileceğini savunmaktadır. Özellikle neoliberal politikaların yaygınlaştığı 1980'lerden sonra, sivil toplumun piyasa ekonomisine hizmet eden bir araç haline geldiği iddiaları öne sürülmüştür (Harvey, 2008).

Sonuç olarak, modern sivil toplum anlayışı, bireylerin haklarını ve özgürlüklerini savunan, toplumsal dayanışmayı güçlendiren ve demokratik süreçlere katkı sağlayan bir yapı olarak şekillenmiştir. Bu anlayış, sivil toplumun hem yerel hem de küresel düzeyde toplumsal dönüşümlere olan katkısını vurgulamaktadır.

2.4. Sivil Toplum Yaklaşımları

Sivil toplum, tarih boyunca farklı düşünce okulları ve teorik yaklaşımlar çerçevesinde ele alınmış, her yaklaşım bu kavramın farklı yönlerini vurgulamıştır. Liberal yaklaşım, sivil toplumu bireylerin hak ve özgürlüklerini savunabildiği bir alan olarak görür. Bu yaklaşıma göre sivil toplum, devletin müdahale alanının dışında kalan ve bireylerin kendi iradeleriyle örgütlenebildiği bir yapı olarak, toplumsal hayatın özgürlükçü bir yönünü temsil eder. John Locke'un doğal haklar teorisi, bireylerin mülkiyet hakkını ve özgürlüklerini koruma ihtiyacını vurgulayarak, sivil toplumu bu hakların korunabileceği bir tampon alan olarak tanımlar. Liberal teori, sivil toplumun demokratik yönetimlerin vazgeçilmez bir parçası olduğunu savunur. Bu anlayışa göre, bireylerin örgütlü bir şekilde toplumsal sorunlara çözüm araması ve kamu politikalarına katkıda bulunması, devletin hesap verebilirliğini artırır ve demokratik süreci güçlendirir.

Marksist yaklaşım ise sivil toplumu ekonomik güçlerin bir uzantısı olarak değerlendirir. Marx ve Engels'e göre, sivil toplum kapitalist üretim ilişkilerinin bir parçasıdır ve mevcut toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretilmesinde rol oynar. Ancak Gramsci, Marksist teoriyi geliştirerek sivil toplumu sadece hegemonik güçlerin bir uzantısı olarak değil, aynı zamanda toplumsal değişim için bir mücadele alanı olarak ele almıştır. Gramsci'ye göre, sivil toplum, mevcut ideolojik yapıya karşı alternatif fikirlerin üretilebileceği bir alan olarak kritik bir öneme

sahiptir. Bu nedenle, sivil toplum yalnızca iktidarın bir aracı değil, aynı zamanda direnişin ve toplumsal dönüşümün bir aracı olabilir.

Habermas, sivil toplumun modern dönemde "kamusal alan" kavramı çerçevesinde yeniden şekillendiğini öne sürer. Ona göre sivil toplum, bireylerin toplumsal meseleler üzerine tartışabildiği, fikir alışverişinde bulunabildiği ve ortak çözümler geliştirebildiği bir alan olarak demokratik süreçlerin vazgeçilmez bir unsurudur. Habermas, modern toplumlarda sivil toplumun, devlet ve birey arasındaki etkileşimi düzenleyerek demokratik katılımı artırdığını ifade eder. Bu yaklaşım, özellikle demokratikleşme süreçlerinde sivil toplumun şeffaflık, hesap verebilirlik ve toplumsal katılım üzerindeki etkisini vurgular.

1980'lerden itibaren yaygınlaşan neoliberal politikalar, sivil toplum kavramına yeni bir boyut kazandırmıştır. Neo-liberal yaklaşım, sivil toplumu devletin küçülmesi ve piyasa ekonomisinin serbestleşmesi çerçevesinde ele alır. Bu dönemde sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) kamu hizmetlerini desteklemek ve toplumsal sorunlara çözüm sunmak gibi roller üstlenmesi teşvik edilmiştir. Ancak bu durum, bazı eleştirilerle karşılaşmıştır. Özellikle David Harvey, neoliberal politikaların sivil toplumu piyasa güçlerine hizmet eden bir araç haline getirdiğini ve bu durumun toplumsal eşitsizlikleri artırabileceğini savunmuştur. Bu eleştiriler, sivil toplumun rolü ve işlevleri konusundaki tartışmaları derinleştirmiştir.

Postmodern yaklaşımlar ise sivil toplumun çeşitliliğini ve çok katmanlı yapısını ön plana çıkarır. Bu anlayışa göre, sivil toplum tek bir otoriteye bağlı olmayan, farklı toplumsal grupların ve kimliklerin bir arada var olabileceği bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Postmodern yaklaşımlar, sivil toplumun yalnızca yerel sorunlarla ilgilenmediğini, aynı zamanda küresel çapta çevre, insan hakları ve sosyal adalet gibi meselelerde aktif rol oynadığını ifade eder. Bu bağlamda, uluslararası STK'lar ve küresel ağlar, modern sivil toplumun etkisini ve potansiyelini gözler önüne sermektedir.

Sonuç olarak, sivil toplum yaklaşımları, bu kavramın farklı yönlerini ve toplumsal süreçlerdeki işlevlerini anlamaya yönelik çeşitli perspektifler sunar. Liberal teori sivil toplumu özgürlüklerin korunması bağlamında ele alırken, Marksist yaklaşım ekonomik güçlerin etkisini vurgular. Habermas'ın kamusal alan teorisi, demokratik katılımı artıran bir araç olarak sivil toplumu ön plana çıkarırken, postmodern ve neoliberal yaklaşımlar, bu kavramın farklı boyutlarını tartışmaya açmıştır. Her yaklaşım, sivil toplumun toplumsal dönüşümdeki önemini ve bu dönüşümdeki rolünü farklı şekillerde ortaya koymaktadır.

3. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

3.1. Sivil Toplum Kuruluşlarının Tanımı

Sivil toplum kuruluşları (STK'lar), bireylerin ortak bir amaç doğrultusunda gönüllü olarak bir araya geldikleri, kar amacı gütmeyen örgütlerdir. Bu kuruluşlar, toplumsal dayanışmayı güçlendirmek, sosyal sorunlara çözüm üretmek ve kamu politikalarına katkıda bulunmak amacıyla faaliyet gösterir. STK'lar, bireylerin taleplerini topluca ifade edebilmelerine olanak sağlayarak demokratik katılımın önemli bir aracı haline gelmiştir (Acar ve Demir, 1997).

STK'ların temelinde bireysel gönüllülük ve toplumsal fayda anlayışı yatar. Bu kuruluşlar, belirli bir grubun ya da toplumun genel ihtiyaçlarını karşılamak üzere organize edilir ve genellikle devletin sunduğu hizmetlerin eksik kaldığı alanlarda faaliyet gösterir. Çevre koruma, eğitim, sağlık, kadın hakları, insan hakları ve kültürel miras gibi çeşitli alanlarda çalışan STK'lar, toplumun geniş kesimlerine hitap eder. Örneğin, çevre alanında Greenpeace, insan hakları alanında Amnesty International gibi kuruluşlar, STK'ların farklı alanlarda ne kadar etkili olabileceğini göstermektedir (Diamond, 1994).

STK'lar, toplumsal sorunlara odaklanmalarının yanı sıra bireylerin aktif vatandaşlık bilinci geliştirmesine de katkıda bulunur. Bireylerin bu tür örgütlere katılımı, hem sosyal bağların güçlenmesine hem de kamu yönetiminde daha şeffaf ve hesap verebilir bir yapının oluşmasına katkı sağlar.

Bu bağlamda STK'lar, hem bireyler hem de toplum için bir "okul" niteliği taşır; bireyler bu örgütler aracılığıyla sivil toplum kültürünü öğrenir ve demokratik süreçlere dahil olur (Habermas, 1989).

Sivil toplum kuruluşlarının ulusal ve uluslararası düzeyde etkileri de giderek artmaktadır. Küreselleşme ile birlikte, STK'lar yalnızca yerel sorunlara değil, aynı zamanda küresel sorunlara da çözüm aramaktadır. Örneğin, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası organizasyonların yanında çalışan STK'lar, çevre, insan hakları ve yoksulluk gibi konularda önemli roller üstlenmektedir. Bu kuruluşlar, ulusal sınırları aşarak küresel bir etki yaratabilme potansiyeline sahiptir. Küresel sorunlara yönelik faaliyetler, modern STK'ların genişleyen sorumluluk alanlarını ve bu alandaki etkilerini açıkça ortaya koymaktadır (Keohane ve Nye, 2000).

STK'lar aynı zamanda kamu yönetiminin daha etkili hale gelmesi için çeşitli işlevler üstlenir. Bu kuruluşlar, toplumun ihtiyaçlarını belirleyerek politika yapıcılara yol gösterir ve devletin kamu hizmetlerini daha etkin bir şekilde sunmasına yardımcı olur. Örneğin, kadın hakları alanında faaliyet gösteren STK'lar, yasa değişiklikleri ve düzenlemeler için gerekli farkındalığı yaratabilir ve bu süreçlerde aktif bir şekilde rol oynayabilir (Biber, 2002). Bu kuruluşlar, hem devletin çalışmalarını tamamlayıcı bir unsur hem de toplumun ihtiyaçlarını ifade eden bağımsız bir yapı olarak önemli bir konuma sahiptir.

Sonuç olarak, STK'lar, bireylerin toplumsal sorunlara çözüm bulmak için bir araya geldiği ve aktif vatandaşlık bilinciyle hareket ettiği yapılardır.

Bu kuruluşlar, modern toplumlarda devletin eksik kaldığı alanları doldurmak, kamu politikalarının daha kapsayıcı hale gelmesine katkı sağlamak ve bireylerin sesini duyurmak için vazgeçilmez bir rol oynar. Sivil toplumun gelişimiyle paralel olarak güçlenen STK'lar, demokratik toplumların temel dinamiklerinden biri haline gelmiştir.

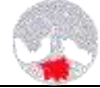
3.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Özellikleri

Sivil toplum kuruluşları (STK'lar), yapıları ve işlevleri itibarıyla diğer örgütlerden farklı özellikler taşıyan toplumsal aktörlerdir. Bu kuruluşların en belirgin özelliklerinden biri, gönüllülük esasına dayanmasıdır. Bireylerin herhangi bir zorunluluk olmaksızın katıldığı bu kuruluşlar, kar amacı gütmeyen bir yapıya sahiptir. Bu özellik, STK'ların temel motivasyonunun toplumsal fayda yaratma olduğu anlamına gelir (Acar ve Demir, 1997).

STK'lar, genellikle devletin dışında ve bağımsız bir yapıda faaliyet gösterirler. Bu bağımsızlık, STK'ların hem devletle hem de piyasa aktörleriyle ilişkilerinde önemli bir avantaj sağlar. Ancak, bağımsızlıklarını koruyabilmeleri için finansal kaynaklarını çeşitlendirmeleri ve güçlü bir örgütsel yapı inşa etmeleri gerekmektedir. Özerk yapıları sayesinde STK'lar, toplumun farklı kesimlerini temsil edebilir ve bireylerin taleplerini doğrudan karar alıcılara iletebilir (Çukurçayır ve Sipahi, 2003).

STK'ların bir diğer önemli özelliği, esnek ve dinamik bir yapıya sahip olmalarıdır. Devletin bürokratik yapısına kıyasla daha hızlı karar alma ve uygulama kapasitesine sahip olan STK'lar, toplumsal sorunlara karşı hızlı ve etkin çözümler geliştirebilir. Özellikle kriz dönemlerinde, afet yardımı, sağlık hizmetleri veya çevre koruma gibi alanlarda STK'lar, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için hızlıca harekete geçebilirler. Bu özellik, STK'ların toplumda güvenilir bir aktör olarak görülmesini sağlar (Biber, 2002).

STK'ların kapsayıcı ve katılımcı yapıları, onları toplumun geniş kesimleri için çekici hale getirir. Bu kuruluşlar, cinsiyet, yaş, etnik köken veya sosyal statü fark etmeksizin herkese açık olan örgütlenmelerdir. Bu durum, STK'ların toplumdaki farklı grupları bir araya getirme ve toplumsal dayanışmayı artırma potansiyelini artırır. Aynı zamanda, STK'lar toplumun marjinal kesimlerini temsil ederek onların seslerini duyurabilecekleri bir platform sunar (Avcı, 2007).

STK'ların özelliklerinden bir diğeri, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerine bağlı olmalarıdır.

Kar amacı gütmeyen bu kuruluşlar, genellikle bağışlarla veya gönüllü desteklerle faaliyetlerini sürdürdüklerinden, toplumun güvenini sağlamak için şeffaf bir şekilde çalışmaları gerekmektedir. Şeffaflık, sadece finansal süreçlerde değil, aynı zamanda faaliyetlerin planlanması ve uygulanmasında da önemli bir unsurdur. Bu özellik, STK'ların toplumsal itibarını artırır ve destekçi ağlarını genişletmelerine olanak tanır (Habermas, 1989).

Ayrıca, STK'lar yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde faaliyet gösterebilen esnek yapılar olarak dikkat çeker. Yerel düzeyde mahalle bazında faaliyet gösteren küçük derneklerden, küresel düzeyde insan hakları veya çevre konularında çalışan uluslararası kuruluşlara kadar geniş bir yelpazede örgütlenme biçimleri mevcuttur. Bu durum, STK'ların toplumsal sorunlara farklı ölçeklerde çözüm üretebilmesini mümkün kılar (Keane, 1994).

Son olarak, STK'ların önemli bir özelliği, toplumun genel çıkarlarını incelemeleridir. Bireylerin veya belirli bir grubun çıkarlarından ziyade, toplumsal refahı ve adaleti artırmayı hedefleyen bu kuruluşlar, toplumun güvenini kazanarak toplumsal değişim süreçlerinde etkili bir rol üstlenir. Bu özellik, STK'ların kamu yönetimi ile iş birliği yapma potansiyelini artırır ve toplumsal kalkınmaya önemli katkılar sunar.

3.3. Sivil Toplum Kuruluşlarının İşlevleri

- Kamu politikalarına katkı: STK'lar, politika oluşturma süreçlerine dahil olarak kamu yönetiminin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artırır (Emini, 2013).
- Sosyal sorunların çözümü: Toplumun ihtiyaçlarını belirleyerek eğitim, sağlık ve çevre gibi alanlarda projeler geliştirirler (Avcı, 2007).
- Farkındalık yaratma: STK'lar, toplumsal sorunlar konusunda bilinç oluşturur ve kamuoyu yaratır (Çelik ve Aykanat, 2006).

3.4. Sivil Toplum Kuruluşlarının Karşılaştıkları Sorunlar

Sivil toplum kuruluşları (STK'lar), toplumun farklı alanlarında önemli roller üstlenmekle birlikte, çeşitli yapısal, finansal ve operasyonel sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sorunlar, STK'ların etkinliğini ve sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyen önemli faktörler arasında yer almaktadır.

En sık karşılaşılan sorunlardan biri, finansal kaynakların yetersizliğidir. STK'ların büyük bir kısmı, bağışlara, gönüllü katkılara veya sınırlı miktarda dış fonlara bağımlıdır. Ancak, özellikle ekonomik kriz dönemlerinde bu kaynakların sürdürülebilirliği sağlanamayabilir. Yetersiz bütçe, STK'ların projelerini hayata geçirmesini zorlaştırmakta ve toplum üzerindeki etkilerini sınırlamaktadır (Biber, 2002). Bunun yanı sıra, uluslararası fonlara erişim konusunda yaşanan rekabet, yerel STK'ların finansman bulma konusundaki zorluklarını artırmaktadır.

Bir diğer önemli sorun, bürokratik engellerdir. Türkiye'de ve dünyanın birçok yerinde, STK'ların resmi olarak kurulması, faaliyet göstermesi ve denetlenmesi sırasında karmaşık yasal prosedürler devreye girmektedir. Bu durum, özellikle küçük ölçekli ve yeni kurulan STK'lar için büyük bir zorluk oluşturmaktadır. Ayrıca, aşırı denetim ve yasal düzenlemelerin belirsizliği, STK'ların bağımsızlığını tehlikeye atmakta ve hareket kabiliyetlerini sınırlamaktadır (Bulut ve Kahraman, 2008).

STK'lar ayrıca toplumsal farkındalık eksikliği ile de karşı karşıyadır. Toplumun büyük bir kesimi, STK'ların faaliyetlerinden ve işlevlerinden habersizdir ya da bu kuruluşlara güven duymamaktadır. Bu durum, STK'ların gönüllü ve finansal destek bulma konusundaki çabalarını zorlaştırmaktadır. Özellikle yerel düzeyde faaliyet gösteren STK'lar, topluma ulaşma ve faaliyetlerinin etkisini artırma konusunda güçlük yaşamaktadır (Çelik ve Aykanat, 2006).

Bir başka sorun ise nitelikli insan kaynağı eksikliğidir. STK'lar genellikle gönüllü temelli çalıştıkları için, profesyonel iş gücü bulma konusunda sıkıntı yaşamaktadır. Gönüllülerin sınırlı zamanı ve uzmanlık eksikliği, projelerin etkili bir şekilde planlanmasını ve

uygulanmasını engelleyebilir. Ayrıca, STK'larda çalışan profesyonellerin düşük maaşlar nedeniyle sektörde kalıcı olmamaları, kurumsal hafızanın oluşmasını zorlaştırmaktadır (Avcı, 2007).

Siyasi baskılar da STK'ların karşılaştığı önemli sorunlardan biridir. Bazı durumlarda, STK'lar devletin kontrolü altına girebilir ya da siyasi baskılara maruz kalabilir. Bu durum, STK'ların bağımsızlıklarını kaybetmelerine ve toplumsal güvenilirliklerinin azalmasına neden olmaktadır. Özellikle insan hakları ve demokrasi alanında faaliyet gösteren STK'lar, otoriter rejimler altında hedef haline gelebilir ve faaliyetlerini sürdürmekte ciddi zorluklarla karşılaşabilir (Harvey, 2008).

Ayrıca, şeffaflık ve hesap verebilirlik sorunları, STK'ların kendi iç dinamiklerinden kaynaklanan zorluklar arasında yer almaktadır. Bazı STK'lar, finansal raporlama ve yönetim süreçlerinde şeffaf davranmamakta, bu da toplumun ve bağışçıların güvenini zedelemektedir. Şeffaflık eksikliği, STK'ların destekçi ağlarını genişletmelerini ve toplumla kurdukları ilişkileri güçlendirmelerini engelleyen kritik bir sorundur (Keane, 1994).

Son olarak, teknolojik altyapı ve dijitalleşme eksikliği, günümüzde STK'ların karşılaştığı modern zorluklar arasında yer almaktadır. Dijital araçların etkin kullanılamaması, STK'ların iletişim, bağış toplama ve farkındalık yaratma faaliyetlerini sınırlandırmaktadır. Özellikle küçük ölçekli STK'lar, bu konuda büyük STK'lara göre daha dezavantajlı bir konumdadır.

Bu sorunlar, STK'ların toplum üzerinde yaratabilecekleri etkiyi sınırlamakta ve uzun vadeli hedeflerini gerçekleştirmelerini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, STK'ların finansal sürdürülebilirliklerini artıracak mekanizmalar geliştirmeleri, toplumsal farkındalığı artırmak için daha etkili iletişim stratejileri kullanmaları ve kurumsal kapasite geliştirme çalışmalarına öncelik vermeleri gerekmektedir. Ayrıca, devletin STK'lara yönelik yasal düzenlemeleri sadeleştirilmesi ve destekleyici politikalar geliştirmesi, bu kuruluşların daha bağımsız ve etkin bir şekilde faaliyet göstermelerine katkı sağlayacaktır.

4. TÜRKİYE'DE KAMU YÖNETİMİ

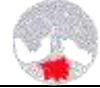
4.1. Tarihsel Süreç

Türkiye'de kamu yönetiminin tarihsel gelişimi, Osmanlı İmparatorluğu'nun merkeziyetçi yönetim yapısından modern kamu yönetimi anlayışına geçiş sürecine kadar geniş bir zaman dilimini kapsamaktadır. Bu süreçte, Tanzimat Dönemi'nden başlayarak çeşitli reformlar yapılmış ve kamu yönetimi anlayışında köklü değişiklikler yaşanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nda kamu yönetimi, merkezi otoritenin güçlü olduğu bir sistem üzerine inşa edilmiştir. Bu dönemde, devletin temel amacı toplumu düzenlemek, adaleti sağlamak ve ekonomik faaliyetleri kontrol etmek olmuştur. Ancak, 19. yüzyıla gelindiğinde, Batı'daki modernleşme hareketlerinin etkisiyle Osmanlı İmparatorluğu'nda reform ihtiyacı doğmuştur. Tanzimat Fermanı (1839) ve Islahat Fermanı (1856) ile birlikte devletin merkeziyetçi yapısında belirli düzeyde esneklik sağlanmış, hukuk devleti anlayışı ve bireysel haklar gibi modern kamu yönetimi kavramları ortaya çıkmaya başlamıştır (Güler, 2003).

Tanzimat Dönemi, Osmanlı Devleti'nin modernleşme sürecinde önemli bir kilometre taşıdır. Bu dönemde, kamu yönetiminde bürokrasinin önemi artmış ve devletin yeniden yapılandırılması hedeflenmiştir. Özellikle idari ve mali reformlar, devletin işleyişine modern bir çerçeve kazandırmayı amaçlamıştır. Ancak, bu reformlar genellikle merkezden yönlendirilmiş ve toplumun geniş kesimlerini kapsayan bir dönüşüm yaratmakta yetersiz kalmıştır (Eryılmaz, 1999).

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte, kamu yönetiminde radikal değişiklikler yaşanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde gerçekleştirilen reformlar, Türkiye'nin modern bir ulus-devlet olarak yeniden yapılandırılmasını sağlamıştır. Bu dönemde, laiklik, hukuk devleti anlayışı ve eğitim reformları gibi temel ilkeler, kamu yönetiminin şekillenmesinde etkili

olmuştur. Merkezîyetçi bir yönetim anlayışı benimsenmiş, yerel yönetimlerin yetkileri sınırlı tutulmuştur. Devletin kalkınma sürecinde öncü bir rol üstlenmesi, kamu yönetiminin etkinliğini artırma amacıyla planlı ekonominin uygulanmasını beraberinde getirmiştir (Boratav, 2017).

1950'li yıllarda çok partili hayata geçiş, kamu yönetiminde yeni bir dönemin başlangıcını temsil etmiştir.

Demokrat Parti döneminde, devletin ekonomik kalkınma üzerindeki rolü azaltılmaya çalışılmış, özel sektörün güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu dönemde yerel yönetimlerin yetkilerinin artırılması yönünde adımlar atılsa da, merkezi yönetim ağırlığını korumaya devam etmiştir (Güler, 2015).

1980 sonrası dönem, Türkiye'deki kamu yönetimi anlayışında neoliberal politikaların etkisini gösterdiği bir dönemdir. Bu süreçte, kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, devletin küçültülmesi ve piyasa odaklı bir yönetim anlayışının benimsenmesi gibi uygulamalar öne çıkmıştır. Yönetişim anlayışı, bu dönemde kamu yönetimi ile sivil toplum arasındaki iş birliğinin artırılmasını hedeflemiştir. Ancak, bu reformların toplumsal eşitsizlikleri artırdığına dair eleştiriler de bulunmaktadır (Bayansar, 2020).

2.1.yüzyıla gelindiğinde, kamu yönetimi alanında dijitalleşme ve teknolojik yenilikler ön plana çıkmıştır. Elektronik devlet (e-devlet) uygulamaları, kamu hizmetlerinin vatandaşlara daha hızlı ve etkili bir şekilde ulaştırılmasını sağlamış, bürokrasinin azaltılması hedeflenmiştir.

Bunun yanı sıra, sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) kamu politikalarının oluşturulmasında daha aktif bir rol oynaması, Türkiye'de demokratikleşme sürecine katkı sağlamıştır. Ancak, merkezîyetçi yönetim anlayışının halen etkili olması, kamu yönetimi reformlarının tam anlamıyla hayata geçirilmesini engelleyen faktörlerden biri olarak görülmektedir (Çukurçayır ve Sipahi, 2003).

Sonuç olarak, Türkiye'deki kamu yönetimi anlayışı, tarih boyunca çeşitli reformlar ve dönüşümler yaşamış, ancak birçok alanda modernleşme sürecini tamamlamakta zorluklarla karşılaşmıştır. Günümüzde kamu yönetiminde etkinlik, şeffaflık ve hesap verebilirlik gibi kavramların önemi artarken, merkezîyetçilikten uzaklaşan ve katılımcılığı artıran bir yapıya geçiş ihtiyacı halen devam etmektedir.

4.2. Kamu Politikalarının Oluşumunda Sivil Toplum Kuruluşlarının Katkısı

Sivil toplum kuruluşları (STK'lar), demokratik sistemlerde kamu politikalarının oluşturulmasında önemli bir aktör olarak yer almaktadır. Bu kuruluşlar, toplumun farklı kesimlerinin ihtiyaç ve taleplerini kamu yönetimine iletme, farkındalık yaratma ve kamu otoritelerinin karar alma süreçlerine katılımı teşvik etme gibi işlevleriyle kamu politikalarının şekillenmesine doğrudan katkı sağlar. STK'lar, özellikle halkın doğrudan etkilenebileceği konularda, karar alıcıların daha kapsayıcı ve toplum yararına politikalar üretmesine yardımcı olmaktadır (Acar ve Demir, 1997).

STK'ların kamu politikalarına katkısı, genellikle üç temel alanda yoğunlaşmaktadır: farkındalık yaratma, karar alma süreçlerine katılım ve denetim. Farkındalık yaratma sürecinde, STK'lar toplumun geniş kesimlerine ulaşarak belirli bir sorun hakkında bilinç oluşturur. Örneğin, çevre koruma alanında faaliyet gösteren STK'lar, doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması için kamuoyunu bilgilendirebilir ve bu konuda kampanyalar düzenleyebilir. Bu tür faaliyetler, politika yapıcıların çevreyle ilgili düzenlemeleri gözden geçirmesini teşvik edebilir (Çukurçayır ve Sipahi, 2003).

Karar alma süreçlerine katılım, STK'ların kamu politikalarındaki etkisini artıran bir diğer önemli faktördür. STK'lar, uzmanlık alanları doğrultusunda raporlar hazırlayarak, toplantılara katılarak ya da lobi faaliyetleri yürüterek kamu politikalarının daha etkili ve kapsayıcı olmasını sağlar. Örneğin, kadın hakları alanında faaliyet gösteren bir STK, cinsiyet eşitliğini artıracak yasa tekliflerinin hazırlanmasında etkili olabilir. Benzer şekilde, sağlık

alanında çalışan STK'lar, halk sağlığı politikalarının geliştirilmesine yönelik çözüm önerileri sunabilir (Biber, 2002).

STK'ların kamu politikalarına katkısının bir diğer boyutu da denetimdir. Kamu yönetimindeki şeffaflık ve hesap verebilirlik, demokratik süreçlerin temel unsurlarıdır. STK'lar, devletin karar alma süreçlerini ve uygulamalarını izleyerek toplumsal çıkarların korunmasını sağlar.

Örneğin, insan hakları alanında çalışan bir STK, kamu kurumlarının bu haklara uygun hareket edip etmediğini gözlemleyebilir ve gerektiğinde raporlar yayınlarak kamuoyunu bilgilendirebilir (Habermas, 1989).

Türkiye'de STK'ların kamu politikalarına katkısı, özellikle 1980 sonrası dönemde belirginleşmiştir. Neoliberal politikaların etkisiyle devletin küçülmesi ve kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, STK'ların bu süreçlerde daha aktif bir rol üstlenmesine neden olmuştur. Örneğin, eğitim ve sağlık gibi alanlarda sivil toplumun destekleyici rolü artmıştır. Ancak, bu süreç aynı zamanda STK'ların devlet karşısındaki bağımsızlığını kaybetme riskini de beraberinde getirmiştir (Harvey, 2008).

STK'ların kamu politikalarına katkısı sadece ulusal düzeyde değil, aynı zamanda yerel düzeyde de etkili bir şekilde görülmektedir. Yerel yönetimlerle iş birliği yapan STK'lar, mahalle düzeyinde ihtiyaçların belirlenmesi ve bu ihtiyaçlara yönelik çözümler üretilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, belediyelerle ortak projeler yürüten STK'lar, yerel düzeyde sosyal yardımlaşmayı artırabilir ve daha etkin kamu hizmetleri sunulmasına katkı sağlayabilir (Çelik ve Aykanat, 2006).

Bununla birlikte, STK'ların kamu politikalarına katkısında bazı sorunlar da bulunmaktadır. Özellikle finansal kaynakların sınırlı olması, uzmanlık eksikliği ve bürokratik engeller, bu kuruluşların etkisini sınırlayan faktörler arasında yer almaktadır. Ayrıca, siyasi baskılar ve bağımsızlık sorunları da STK'ların kamu yönetimiyle ilişkilerini olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, STK'ların kamu politikalarındaki etkinliğini artırmak için yasal ve kurumsal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir (Avcı, 2007).

Sonuç olarak, STK'lar kamu politikalarının oluşumunda farkındalık yaratma, karar alma süreçlerine katılım ve denetim gibi işlevleriyle önemli bir rol oynamaktadır. Demokratik sistemlerin vazgeçilmez bir unsuru olan STK'lar, toplumun farklı kesimlerini temsil ederek kamu politikalarının daha kapsayıcı ve etkili olmasını sağlamaktadır. Bu katkıların sürdürülebilir olması, STK'ların kapasitelerinin artırılması ve kamu yönetimiyle iş birliğinin güçlendirilmesiyle mümkündür.

- Sivil toplum kuruluşlarının kamu politikalarına etkisi şu alanlarda yoğunlaşmaktadır:
- Farkındalık yaratma: Çeşitli sosyal ve ekonomik sorunlara dikkat çekerek kamuoyu oluşturlar (Giritli, 1979).
- Karar alma süreçlerine katılım: Öneriler sunarak ve araştırmalar yaparak kamu politikalarının daha etkin olmasını sağlarlar (Kapucu ve diğerleri, 2005).
- Denetleme: Kamu yönetiminin şeffaflığını ve hesap verebilirliğini artıracak çalışmalar yürütürler (Çukurçayır ve Sipahi, 2003).

5. DERNEKLER

5.1. Türkiye'de Derneklerin Kamu Yönetimindeki Rolü

Türkiye'de dernekler, kamu yönetimi ile sivil toplum arasındaki ilişkilerde önemli bir rol oynayan, bireylerin gönüllü olarak bir araya geldiği, kar amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşlarıdır. Tarihsel olarak Osmanlı dönemine kadar uzanan dernekleşme geleneği, Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte daha kurumsal bir yapıya kavuşmuş ve toplumsal ihtiyaçlara cevap vermede kritik bir konuma yükselmiştir. Dernekler, toplumsal dayanışmayı güçlendirmek, kamu hizmetlerini tamamlayıcı bir rol üstlenmek ve vatandaşların kamu

politikalarına katılımını sağlamak gibi işlevleriyle kamu yönetimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Acar ve Demir, 1997).

Türkiye'de dernekler, kamu yönetiminin etkinliğini artıran bir mekanizma olarak hizmet verir. Kamu hizmetlerinin tek başına devlet tarafından karşılanamadığı durumlarda, dernekler tamamlayıcı bir işlev üstlenir. Özellikle sosyal yardımlar, çevre koruma, eğitim, kültür ve sağlık gibi alanlarda faaliyet gösteren dernekler, toplumun farklı kesimlerinin ihtiyaçlarını karşılamada devletin yükünü hafifletir. Örneğin, afet dönemlerinde derneklerin hızlı hareket kabiliyeti, yardım ve destek hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulmasını sağlar. Türk Kızılayı, bu bağlamda en bilinen ve etkin örneklerden biridir (Çukurçayır ve Sipahi, 2003).

Dernekler aynı zamanda bireylerin kamu politikalarına katılımını teşvik eder. Vatandaşların örgütlenerek taleplerini kolektif bir şekilde ifade etmelerine olanak tanır. Örneğin, çevre kirliliği, insan hakları ihlalleri veya kadın hakları gibi konularda faaliyet gösteren dernekler, bu sorunları kamuoyunun ve karar alıcıların gündemine taşır. Bu bağlamda, dernekler kamu yönetimi üzerinde hem baskı grubu işlevi görür hem de demokratik katılımın artırılmasına katkıda bulunur (Biber, 2002).

Türkiye'de derneklerin kamu yönetimindeki bir diğer önemli rolü, yerel yönetimlerle iş birliği yaparak yerel düzeydeki ihtiyaçlara çözüm üretmektir. Belediyelerle ortak projeler yürüten dernekler, özellikle sosyal yardımlaşma ve çevre düzenlemeleri gibi alanlarda kamu hizmetlerinin daha etkin bir şekilde sunulmasını sağlar. Örneğin, kadın sığınma evlerinin oluşturulması veya gençlere yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi gibi projelerde derneklerin katkısı büyüktür (Çelik ve Aykanat, 2006).

Ancak, Türkiye'de derneklerin kamu yönetimindeki rolü bazı zorluklarla sınırlanmaktadır. Özellikle finansal kaynakların yetersizliği, birçok derneğin uzun vadeli projeler gerçekleştirmesini zorlaştırmaktadır. Derneklerin büyük bir kısmı, bağışlar ve gönüllü desteklerle faaliyetlerini sürdürmekte, ancak bu kaynaklar çoğu zaman sürdürülebilir olmamaktadır. Ayrıca, derneklerin kamu kurumlarıyla olan ilişkilerinde bürokratik engeller de önemli bir sorun teşkil etmektedir. Yasal düzenlemelerin karmaşıklığı, küçük ölçekli derneklerin hareket kabiliyetini kısıtlayabilir (Avcı, 2007).

Bir diğer sorun, derneklerin siyasi baskılarla karşılaşabilmesidir. Bazı durumlarda, özellikle insan hakları ve demokrasi gibi hassas konularda faaliyet gösteren dernekler, siyasi müdahalelere maruz kalabilir. Bu durum, derneklerin bağımsızlığını zedeleyerek toplumdaki güvenilirliklerini olumsuz etkileyebilir. Ayrıca, dernekler arasında koordinasyon eksikliği ve iletişim sorunları da Türkiye'de sivil toplumun genel etkinliğini azaltan faktörler arasında yer almaktadır (Bulut ve Kahraman, 2008).

Son yıllarda dijitalleşmenin artması, derneklerin kamu yönetimindeki rolünü güçlendiren bir faktör olmuştur. Dernekler, sosyal medya ve diğer dijital platformları kullanarak daha geniş kitlelere ulaşabilmekte ve farkındalık kampanyalarını daha etkin bir şekilde yürütebilmektedir. Özellikle çevre, insan hakları ve sağlık alanlarında yürütülen kampanyalar, kamu politikalarının şekillenmesinde önemli bir etki yaratmıştır (Keane, 1994).

Sonuç olarak, Türkiye'de dernekler, kamu yönetiminin etkinliğini artıran ve toplumsal katılımı destekleyen önemli bir araç olarak işlev görmektedir. Bu kuruluşlar, toplumsal sorunların çözümünde devlete destek sağlarken, aynı zamanda bireylerin demokratik süreçlere katılımını teşvik ederek kamu politikalarının daha kapsayıcı hale gelmesine katkıda bulunmaktadır. Ancak, derneklerin etkinliğini artırmak için finansal sürdürülebilirlik, bağımsızlık ve bürokratik engellerin aşılması gibi konularda iyileştirmeler yapılması gerekmektedir.

5.2. Derneklerin Karşılaştıkları Zorluklar

Dernekler, toplumsal ihtiyaçları karşılamak ve kamu hizmetlerini desteklemek amacıyla faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları olarak önemli bir rol oynamaktadır. Ancak bu

kuruluşlar, yapısal, finansal, hukuki ve toplumsal çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. Bu zorluklar, derneklerin etkinliğini sınırlandırmakta ve uzun vadeli hedeflerine ulaşmalarını güçleştirmektedir.

Derneklerin karşılaştığı en yaygın sorunlardan biri finansal kaynakların yetersizliğidir. Türkiye'deki derneklerin büyük bir kısmı, bağışlara ve gönüllü katkılara dayalı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Ancak, bu tür kaynaklar genellikle düzensizdir ve uzun vadeli projelerin planlanmasını zorlaştırır. Uluslararası fonlardan yararlanma fırsatları sınırlı olan yerel dernekler, kaynak yetersizliği nedeniyle hedefledikleri etkiyi yaratmakta güçlük çekmektedir. Ayrıca, finansal kaynakların yetersizliği, nitelikli personel istihdamını ve gerekli teknolojik altyapının kurulmasını da engellemektedir (Biber, 2002).

Bir diğer önemli sorun, bürokratik engeller ve yasal düzenlemelerin karmaşıklığıdır. Türkiye'de derneklerin kuruluş süreci, yönetimi ve faaliyetlerinin denetimi, sıkı bir yasal çerçeveye bağlıdır. Bu durum, özellikle küçük ölçekli ve yeni kurulan dernekler için ciddi bir engel oluşturmaktadır. Derneklerin faaliyet raporları, finansal beyanları ve üye kayıtları gibi süreçlerin sıkı bir şekilde denetlenmesi, operasyonel yükü artırmakta ve etkinliklerini sınırlandırmaktadır. Bazı durumlarda, yasal düzenlemelerdeki belirsizlikler ve sık değişiklikler, derneklerin uyum sağlamasını zorlaştırmakta ve bu da faaliyetlerini aksatabilmektedir (Bulut ve Kahraman, 2008).

Dernekler ayrıca toplumsal farkındalık eksikliği ve güven sorunları ile karşı karşıyadır. Toplumun geniş kesimleri, derneklerin faaliyetlerinden haberdar değildir ya da bu kuruluşlara güven duymamaktadır. Bazı derneklerin finansal şeffaflık ve hesap verebilirlik konularındaki eksiklikleri, genel olarak sivil toplum kuruluşlarına olan güveni zedeleyebilmektedir.

Bu durum, gönüllü ve bağışçı desteğinin azalmasına yol açarak derneklerin faaliyetlerini sürdürülebilir kılmasını zorlaştırmaktadır (Çukurçayır ve Sipahi, 2003).

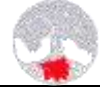
Nitelikli insan kaynağı eksikliği, derneklerin karşılaştığı bir diğer temel sorundur. Çoğu dernek, gönüllü emeğe dayalı bir yapıya sahip olduğundan, profesyonel iş gücü bulmakta zorlanmaktadır. Bu durum, özellikle teknik bilgi ve uzmanlık gerektiren projelerde büyük bir dezavantaj yaratmaktadır. Ayrıca, derneklerde çalışan profesyonellerin düşük maaşlar nedeniyle sektörde uzun süre kalmamaları, kurumsal hafızanın oluşmasını ve sürdürülebilir bir yönetim yapısının kurulmasını zorlaştırmaktadır (Avcı, 2007).

Derneklerin karşılaştığı bir diğer önemli sorun ise siyasi baskılar ve bağımsızlık sorunudur. Bazı durumlarda, özellikle insan hakları ve demokratikleşme gibi hassas konularda faaliyet gösteren dernekler, siyasi müdahalelere maruz kalabilmektedir. Bu durum, derneklerin bağımsız hareket etme kabiliyetini kısıtlamakta ve toplumdaki güvenilirliklerini olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca, bazı derneklerin siyasi partilerle yakın ilişki içinde olması, kamuoyunda bu kuruluşların tarafsızlığını sorgulatan bir algı yaratabilmektedir (Harvey, 2008).

Teknolojik altyapı ve dijitalleşme eksikliği, modern çağda derneklerin karşılaştığı yeni zorluklardan biridir. Derneklerin büyük bir kısmı, dijital araçları etkili bir şekilde kullanamamaktadır. Bu durum, derneklerin geniş kitlelere ulaşmasını, bağış kampanyalarını daha etkin yürütmesini ve farkındalık oluşturma faaliyetlerini sınırlandırmaktadır. Özellikle küçük ölçekli dernekler, bu konuda daha büyük STK'lara kıyasla dezavantajlı bir durumdadır.

Son olarak, dernekler arasındaki koordinasyon eksikliği, toplumsal sorunlara yönelik çabaların etkisini sınırlamaktadır. Birbirine benzer alanlarda faaliyet gösteren dernekler arasında iş birliği mekanizmalarının zayıf olması, kaynakların verimli kullanılmasını engellemekte ve aynı amaç için çaba gösteren kuruluşlar arasında gereksiz bir rekabete yol açmaktadır. Bu durum, özellikle ulusal düzeyde projelerin planlanması ve uygulanmasında etkili çözümler üretilmesini zorlaştırmaktadır (Keane, 1994).

Tüm bu zorluklara rağmen, derneklerin etkinliğini artırmak ve karşılaştıkları sorunları aşmak için bazı önlemler alınabilir. Finansal sürdürülebilirliği sağlamak için yeni bağış

mekanizmaları geliştirilmesi, şeffaflık ve hesap verebilirlik standartlarının yükseltilmesi, gönüllü ve profesyonel kadroların eğitilmesi gibi adımlar, derneklerin kapasitesini artırabilir. Ayrıca, devletin derneklere yönelik destekleyici politikalar oluşturması ve bürokratik süreçlerin sadeleştirilmesi, bu kuruluşların daha etkili bir şekilde faaliyet göstermesine katkıda bulunacaktır.

5.3. Türkiye’de Sağ ve Sol Gruplara Dayalı Sivil Toplum Kuruluşlarının Türk Kamu Yönetimindeki Yeri ve Önemi

Türkiye’de sağ ve sol ideolojik gruplar, sivil toplum kuruluşları (STK) aracılığıyla kamu yönetiminde önemli roller üstlenmiştir. Bu kuruluşlar, toplumsal ihtiyaçlara yönelik çözümler sunmanın yanı sıra ideolojik bakış açılarını kamu politikalarına yansıtarak siyasi ve sosyal etkilere sahiptir. Özellikle sağ gruplara bağlı STK’ların Türk kamu yönetimindeki etkisi, tarihsel ve ideolojik bağlamda daha belirgin bir şekilde görülmektedir.

Sağ ideolojiler, genellikle muhafazakarlık, milliyetçilik ve dini değerler etrafında şekillenir. Bu çerçevede faaliyet gösteren STK’lar, Türk kamu yönetiminde toplumsal dayanışma, sosyal yardımlaşma ve kültürel değerlerin korunması gibi konularda önemli katkılar sunmuştur. Özellikle 1980 sonrası dönemde, neoliberal politikaların etkisiyle sağ grupların STK’ları kamu yönetimi ile daha yakın ilişkiler kurmuş ve politika yapım süreçlerinde daha etkin hale gelmiştir (Avaner, 2018).

Sağ gruplara dayalı STK’ların en belirgin örneklerinden biri, vakıf ve dernek temelli organizasyonlardır. Bu kuruluşlar, genellikle dini ve kültürel değerlerin korunması, eğitim ve sosyal yardım faaliyetleri yürütmek gibi alanlarda faaliyet gösterir. Türkiye Diyanet Vakfı gibi kuruluşlar, dini değerlerin toplumda yaygınlaştırılması ve sosyal yardımlaşmanın teşvik edilmesi amacıyla önemli projeler gerçekleştirmiştir.

Bu tür STK’lar, kamu yönetimi ile iş birliği yaparak sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılmasında ve toplumsal sorunların çözümünde devletin yükünü hafifletmiştir (Çeçen, 1977).

Sağ grupların STK’ları ayrıca eğitim politikaları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. İmam hatip okulları ve özel eğitim kurumlarının desteklenmesi gibi alanlarda sağ ideolojilere dayalı STK’lar, eğitim politikalarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Milli Gençlik Vakfı gibi organizasyonlar, gençlerin dini ve milli değerlere uygun şekilde eğitilmesini teşvik eden projeler yürütmüştür. Bu tür faaliyetler, sağ ideolojilerin kamu yönetimi üzerindeki etkisini artırmış ve toplumsal yapının muhafazakarlık ekseninde yeniden şekillenmesine katkıda bulunmuştur (Kapucu ve diğerleri, 2005).

Sol gruplara bağlı STK’lar ise genellikle emek, insan hakları ve çevre gibi konularda odaklanır. Bu STK’lar, toplumsal eşitlik, adalet ve sürdürülebilirlik gibi temalar çerçevesinde kamu politikalarına katkı sağlar. Ancak Türkiye’de sol ideolojilere dayalı STK’ların kamu yönetimi üzerindeki etkisi, sağ gruplara kıyasla sınırlı kalmıştır. Bunun temel nedenlerinden biri, devletin sağ ideolojilerle daha yakın ilişki içinde olması ve sol grupların zaman zaman siyasi baskılara maruz kalmasıdır (Sarıbay, 1995).

Sağ grupların baskın olduğu STK’lar, özellikle sosyal yardımlaşma ve dayanışma faaliyetlerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Kızılay gibi kuruluşlar, insani yardım ve afet yönetimi gibi alanlarda devletle iş birliği yaparak kamu hizmetlerinin daha etkin bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, sağ ideolojilere dayalı STK’lar, aile değerlerinin korunması, kadın ve çocukların desteklenmesi gibi konularda da aktif rol oynamaktadır. Örneğin, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile iş birliği yapan sağ gruplara bağlı STK’lar, sosyal politikaların uygulanmasında tamamlayıcı bir görev üstlenmiştir (Çukurçayır, 2014).

Sağ ve sol ideolojilere dayalı STK’ların karşılaştığı ortak sorunlar arasında finansal yetersizlik, bürokratik engeller ve toplumsal farkındalık eksikliği yer almaktadır. Ancak sağ grupların STK’ları, devletin desteği ve ideolojik yakınlık nedeniyle bu zorlukları aşma

konusunda daha avantajlı bir konuma sahiptir. Özellikle yerel yönetimlerle kurulan iş birliği ağları, sağ ideolojilere dayalı STK'ların kamu yönetimindeki etkisini artırmıştır (Güler, 2003).

Sonuç olarak, sağ ve sol ideolojilere dayalı STK'lar, Türk kamu yönetiminde farklı düzeylerde etkili olmuşlardır. Sağ grupların STK'ları, muhafazakarlık ve toplumsal dayanışma odaklı projelerle kamu yönetiminde daha görünür bir role sahipken, sol grupların STK'ları daha sınırlı bir etki yaratmıştır. Ancak her iki ideolojiye dayalı STK'lar da demokratik süreçlerin güçlenmesi, toplumsal sorunlara çözüm üretilmesi ve kamu hizmetlerinin daha etkin bir şekilde sunulması gibi alanlarda önemli katkılar sağlamıştır. Gelecekte, bu kuruluşların daha kapsayıcı ve katılımcı bir yapıya kavuşması, kamu yönetiminin daha demokratik ve etkili hale gelmesine katkıda bulunabilir.

Sağ ideolojilere dayalı STK'ların Türk kamu yönetimindeki etkisi, yalnızca sosyal hizmetler ve eğitim gibi alanlarla sınırlı kalmamıştır. Bu kuruluşlar, aynı zamanda ekonomik politikaların şekillenmesinde de etkili olmuştur. Özellikle Anadolu Aslanları İşadamları Derneği (ASKON) ve Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) gibi kuruluşlar, ekonomik kalkınma, girişimcilik ve iş dünyası ile devlet arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesinde aktif rol oynamışlardır. Bu tür STK'lar, sağ ideolojilerin ekonomik vizyonunu yansıtan politikaların geliştirilmesine destek sağlamış ve Türk iş dünyasının uluslararası arenada rekabet gücünü artırmayı hedeflemiştir (Kapucu ve diğerleri, 2005).

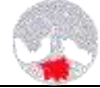
Sağ ideolojilere dayalı STK'lar, yerel yönetimler üzerinde de büyük bir etkiye sahiptir. Belediyelerle sıkı iş birliği içinde çalışan bu kuruluşlar, yerel düzeyde sosyal politikaların uygulanmasına katkıda bulunmuşlardır. Özellikle muhafazakar belediyelerle iş birliği yapan STK'lar, sosyal yardım projeleri, kültürel etkinlikler ve yerel değerlerin korunması gibi alanlarda etkili olmuştur. Bu tür faaliyetler, yerel yönetimlerin vatandaşlarla daha güçlü bir bağ kurmasına ve toplumsal dayanışmanın artmasına katkı sağlamıştır (Çukurçayır, 2014).

Bununla birlikte, sağ ideolojilere dayalı STK'ların kamu yönetimindeki etkinliği, Türkiye'deki siyasi atmosfer ve ideolojik ayrışmalarla yakından ilişkilidir. Sağ ideolojilerin kamu yönetiminde daha güçlü olduğu dönemlerde, bu tür STK'lar daha geniş bir etki alanına sahip olmuştur. Özellikle 2000'li yıllardan sonra muhafazakar ideolojinin kamu yönetiminde baskın hale gelmesi, sağ gruplara dayalı STK'ların karar alma süreçlerine katılımını artırmıştır. Bu durum, sivil toplumun kamu yönetimi üzerindeki etkisini güçlendirmekle birlikte, bazı eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Eleştiriler, sağ grupların STK'larının devletle olan yakın ilişkilerinin tarafsızlıklarını zedeleyebileceği yönündedir (Boratav, 2017).

Sağ ideolojilere dayalı STK'ların güçlü olduğu bir diğer alan, kültürel değerlerin korunması ve geleneksel yaşam biçimlerinin desteklenmesidir. Bu kuruluşlar, Türk toplumunun tarihsel ve kültürel mirasına sahip çıkmayı hedefleyen projelerle kamu yönetimi içinde etkili bir konum elde etmiştir. Örneğin, vakıflar aracılığıyla Osmanlı mimarisinin korunması, geleneksel sanatların yaşatılması ve dini değerlerin topluma kazandırılması gibi faaliyetler, sağ ideolojilerin kültürel boyutunu yansıtan önemli çalışmalardır (Çeçen, 1977).

Sol ideolojilere dayalı STK'lar ise daha çok işçi hakları, çevre koruma ve toplumsal eşitlik gibi konulara odaklanmıştır. Özellikle sendikalar, işçilerin haklarının korunması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi gibi alanlarda kamu yönetimi üzerinde etkili olmuştur. Ancak, sol grupların STK'ları, sağ ideolojilere dayalı kuruluşlara kıyasla daha sınırlı bir etki alanına sahip olmuştur. Bunun temel nedenlerinden biri, Türkiye'de sol ideolojilerin tarihsel olarak daha fazla siyasi ve toplumsal baskıya maruz kalmasıdır (Sarıbay, 1995).

Sağ ve sol ideolojilere dayalı STK'ların kamu yönetimi üzerindeki etkisini anlamak için, bu kuruluşların karar alma süreçlerine katılım mekanizmalarını incelemek önemlidir. Sağ ideolojilere dayalı STK'lar genellikle devletle iş birliği içinde çalışırken, sol ideolojilere dayalı STK'lar daha çok muhalif bir tutum sergilemiştir. Bu durum, sağ grupların STK'larının kamu politikalarını şekillendirme konusunda daha avantajlı bir konuma gelmesini sağlamıştır. Öte

yandan, sol grupların STK'ları, toplumsal farkındalık yaratma ve kamuoyu oluşturma konusunda daha etkili olmuştur (Harvey, 2008).

Türkiye'de sağ ideolojilere dayalı STK'ların etkinliği, uluslararası düzeyde de kendini göstermektedir. Özellikle uluslararası yardım ve insani destek projelerinde faaliyet gösteren Türk STK'ları, Türkiye'nin dış politikasında önemli bir yumuşak güç aracı haline gelmiştir. Kızılay ve İHH İnsani Yardım Vakfı gibi kuruluşlar, uluslararası kriz bölgelerinde insani yardımlar sağlayarak Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerine katkıda bulunmuştur. Bu tür çalışmalar, sağ ideolojilerin dayanışma ve yardımlaşma değerlerini küresel düzeyde yansıtan örneklerdir (Keane, 1994).

Sol grupların STK'ları ise çevre ve insan hakları konularında uluslararası iş birliklerine önem vermiştir. Greenpeace gibi uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapan yerel STK'lar, çevre politikalarının geliştirilmesi ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesi konusunda kamu yönetimine katkıda bulunmuştur. Ancak, sol grupların STK'larının uluslararası düzeydeki etkisi, sağ gruplara dayalı kuruluşlarla kıyaslandığında daha sınırlıdır (Çukurçayır, 2014).

Sonuç olarak, Türkiye'de sağ ve sol ideolojilere dayalı STK'lar, kamu yönetimi üzerinde farklı etki alanlarına sahiptir. Sağ ideolojilere dayalı STK'lar, sosyal yardımlaşma, eğitim ve kültürel değerlerin korunması gibi alanlarda daha baskın bir rol oynarken; sol grupların STK'ları daha çok insan hakları, çevre ve eşitlik konularında faaliyet göstermektedir. Bu farklılık, sivil toplumun ideolojik çeşitliliğini ve kamu yönetimi üzerindeki çok yönlü etkisini yansıtan önemli bir göstergedir. Ancak, bu kuruluşların etkinliğini artırmak için bağımsızlıklarını korumaları, finansal sürdürülebilirliklerini sağlamaları ve toplumsal farkındalığı artırmaları gerekmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, Türkiye'de sağ ve sol ideolojilere dayalı sivil toplum kuruluşlarının (STK) kamu yönetimindeki yerini ve önemini ele alarak, bu kuruluşların Türk toplumunda oynadığı rolü kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamıştır. STK'lar, modern demokrasilerin vazgeçilmez unsurları olarak, bireylerin toplumsal hayata katılımını sağlayan, kamu yönetimini tamamlayan ve demokratik süreçleri güçlendiren yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle sağ ideolojilere dayalı STK'ların Türkiye'deki kamu yönetimi üzerinde daha belirgin bir etkisi olduğu görülmektedir. Bu durum, Türkiye'nin siyasi ve toplumsal yapısının sağ ideolojiler etrafında şekillenmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de sağ ideolojilere dayalı STK'ların kamu yönetimi üzerindeki etkisi, toplumsal dayanışma, sosyal yardımlaşma ve kültürel değerlerin korunması gibi alanlarda daha fazla hissedilmektedir. Sağ gruplara dayalı STK'lar, muhafazakâr ve milliyetçi bir perspektifle, kamu hizmetlerinin geniş kesimlere ulaştırılmasına katkıda bulunmuş ve yerel yönetimlerle iş birliği içinde etkili projeler yürütmüştür. Bu kuruluşlar, özellikle dini ve kültürel değerlerin korunmasında ve yaygınlaştırılmasında kamu yönetimi ile ortak çalışarak toplumsal yapı üzerinde derin bir etki bırakmıştır. Sağ grupların bu alandaki başarısı, güçlü organizasyon yapıları, finansal sürdürülebilirlik ve devletle olan yakın ilişkileri sayesinde mümkün olmuştur.

Öte yandan, sol ideolojilere dayalı STK'lar daha çok insan hakları, çevre ve toplumsal eşitlik gibi konulara odaklanmıştır. Bu kuruluşlar, kamu yönetiminin yetersiz kaldığı alanlarda farkındalık yaratmış ve toplumsal değişim süreçlerine katkıda bulunmuştur. Ancak, Türkiye'deki sol grupların STK'ları, tarihsel ve siyasi baskılar nedeniyle sağ grupların STK'larına kıyasla daha sınırlı bir etki alanına sahip olmuştur. Bu durum, sol ideolojilere dayalı STK'ların kamu yönetimindeki rollerinin daha çok muhalefet eksenli bir yapıya dayandığını göstermektedir.

Sağ ve sol ideolojilere dayalı STK'lar, farklı ideolojik temellere sahip olmalarına rağmen, demokratik süreçlere katkıda bulunma noktasında ortak bir amaca sahiptir. Sağ gruplara dayalı STK'lar daha çok devletle iş birliği yaparak kamu politikalarının şekillenmesine katkıda bulunurken, sol gruplara dayalı STK'lar daha çok kamuoyunu bilinçlendirme ve toplumsal farkındalık yaratma gibi alanlarda etkili olmuştur. Bu farklılıklar, Türkiye'de sivil toplumun ideolojik çeşitliliğini ve kamu yönetimi üzerindeki çok yönlü etkisini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın önemli bir bulgusu, sağ gruplara dayalı STK'ların kamu yönetimiyle olan ilişkilerinde avantajlı bir konumda olduğudur. Özellikle muhafazakâr iktidar dönemlerinde, bu kuruluşların kamu politikalarının şekillenmesinde daha etkili oldukları gözlemlenmiştir. Yerel yönetimlerle kurulan güçlü bağlar, sağ gruplara dayalı STK'ların kamu hizmetlerinin sunulmasında tamamlayıcı bir rol üstlenmesini sağlamış ve toplumsal dayanışmayı artırmıştır. Ancak, bu durum bazı eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Sağ gruplara dayalı STK'ların devletle olan yakın ilişkileri, bağımsızlıklarını ve tarafsızlıklarını sorgulatan bir algıya yol açabilmektedir. Bu durum, sivil toplumun demokratik süreçlere katkısını zayıflatabilecek bir risk olarak değerlendirilmektedir.

Sol gruplara dayalı STK'ların ise kamu yönetimi üzerindeki etkisinin sınırlı olmasının temel nedenlerinden biri, finansal kaynakların yetersizliği ve siyasi baskılarla karşı karşıya kalmalarıdır. Özellikle insan hakları ve çevre koruma gibi konularda faaliyet gösteren sol ideolojilere dayalı STK'lar, toplumsal farkındalık yaratma konusunda önemli bir rol oynasa da, kamu politikalarının şekillenmesine doğrudan etki edememektedir. Bu durum, sol grupların daha geniş kitlelere ulaşma ve kamu yönetimiyle iş birliği yapma kapasitelerinin artırılması gerektiğini göstermektedir.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer önemli sonuç, Türkiye'de sivil toplumun genel olarak ideolojik kutuplaşmalardan etkilendiği ve bu durumun STK'ların etkinliğini sınırladığıdır.

Sağ ve sol gruplara dayalı STK'lar arasında yeterli düzeyde iş birliği ve diyalog bulunmaması, toplumsal sorunlara yönelik çözüm önerilerinin parçalı bir yapıya sahip olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'de sivil toplumun daha kapsayıcı ve bütünleştirici bir yapıya kavuşması için ideolojik farklılıkların ötesine geçen bir anlayışın benimsenmesi gerekmektedir.

Türkiye'de sağ ve sol ideolojilere dayalı STK'ların kamu yönetimindeki etkisi, yalnızca toplumsal projelerle sınırlı değildir. Bu kuruluşlar, ideolojik yaklaşımlarını kamuoyunda görünür kılmak için medya, yayınlar ve çeşitli kampanyalar aracılığıyla toplumsal algıyı şekillendirme gücüne sahiptir. Sağ gruplara dayalı STK'lar, özellikle muhafazakâr değerlerin korunması ve toplumda daha yaygın bir şekilde benimsenmesi için geniş çaplı kampanyalar yürütmüşlerdir. Eğitimden kültüre, sosyal yardımlardan dini değerlerin yaygınlaştırılmasına kadar çeşitli alanlarda gerçekleştirilen bu kampanyalar, kamu yönetimiyle iş birliği yaparak daha geniş kitlelere ulaşmayı başarmıştır.

Sol gruplara dayalı STK'ların kamu yönetimindeki katkısı ise daha çok toplumsal muhalefet ve farkındalık yaratma odaklı olmuştur. Bu kuruluşlar, çevresel yıkımlara, işçi haklarının ihlaline ve toplumsal eşitsizliklere dikkat çekerek, devletin politikalarını gözden geçirmesini sağlamayı amaçlamıştır. Örneğin, çevre koruma alanında faaliyet gösteren sol gruplar, Türkiye'deki doğa tahribatlarına karşı geniş çaplı kampanyalar düzenlemiş ve kamu yönetimini daha sürdürülebilir politikalara yönlendirmeye çalışmıştır. Ancak bu çabalar, genellikle siyasi baskılar ve sınırlı kaynaklarla karşılaştığı için beklenen etkiyi yaratmada güçlüklerle karşılaşmıştır.

Sağ ideolojilere dayalı STK'ların kamu yönetimindeki etkinliği, tarihsel olarak Türkiye'nin siyasi yapısındaki muhafazakâr eğilimlerle de ilişkilidir. Cumhuriyet dönemi

boyunca devletin merkezîyetçi yapısı, sağ grupların STK'larının devletle daha yakın ilişkiler kurmasını sağlamıştır. Bu durum, özellikle 2000'li yıllardan itibaren, sağ eğilimli iktidar dönemlerinde daha da belirginleşmiştir. Sağ grupların STK'ları, devletin sosyal politika oluşturma süreçlerine doğrudan katkıda bulunmuş, yerel yönetimlerle iş birliği yaparak toplumsal sorunlara çözüm üretmiştir.

Sol gruplara dayalı STK'lar ise çoğunlukla bağımsız hareket etmiş ve kamu politikalarına doğrudan katkı sağlamaktan çok, toplumsal farkındalık yaratmaya odaklanmıştır. Özellikle sendikalar, işçi hakları, sosyal adalet ve eşitlik konularında önemli roller üstlenmiştir. Ancak, bu grupların etkinliği, zaman zaman siyasi müdahaleler ve toplumsal algı sorunları nedeniyle sınırlanmıştır. Sol gruplara dayalı STK'ların kamu yönetimiyle daha uyumlu bir şekilde çalışabilmesi için güven ortamının güçlendirilmesi ve finansal destek mekanizmalarının artırılması gerekmektedir.

Türkiye'deki sivil toplum yapısının bir diğer önemli yönü, sağ ve sol ideolojilere dayalı STK'lar arasında diyalog ve iş birliğinin sınırlı olmasıdır. İdeolojik farklılıklar, bu kuruluşların toplumsal sorunlara ortak çözümler üretmesini zorlaştırmaktadır. Örneğin, çevre, eğitim veya sosyal yardımlaşma gibi alanlarda sağ ve sol grupların STK'larının iş birliği yapması, toplumsal faydayı artırabilir. Ancak bu tür iş birliklerinin sınırlı olması, Türkiye'de sivil toplumun genel etkinliğini azaltan önemli bir faktördür.

Sağ ideolojilere dayalı STK'ların uluslararası düzeydeki etkisi, özellikle insani yardım ve kalkınma projelerinde belirginleşmiştir. Türkiye'nin uluslararası arenada yardım faaliyetleri yürütmesinde İHH İnsani Yardım Vakfı ve Türk Kızılayı gibi sağ gruplara dayalı STK'lar önemli roller üstlenmiştir. Bu kuruluşlar, Türk dış politikasının yumuşak güç unsurlarından biri haline gelmiş ve Türkiye'nin uluslararası imajını güçlendirmiştir. Bu tür faaliyetler, sağ ideolojilerin dayanışma ve yardımseverlik değerlerini küresel düzeyde yansıtan önemli örneklerdir.

Sol gruplara dayalı STK'ların uluslararası düzeydeki faaliyetleri ise daha çok insan hakları ve çevre koruma gibi konulara odaklanmıştır. Amnesty International veya Greenpeace gibi uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapan Türk STK'ları, bu alanlarda önemli farkındalık kampanyaları yürütmüştür. Ancak, bu kuruluşların uluslararası düzeydeki etkisi, sağ grupların STK'larına kıyasla daha sınırlıdır. Bunun temel nedenleri arasında finansal kaynak eksikliği ve siyasi baskılar yer almaktadır.

Sağ ideolojilere dayalı STK'ların toplum üzerinde oluşturduğu etkilerden biri de aile yapısı ve geleneksel değerlerin korunmasına yönelik çalışmalardır. Bu kuruluşlar, toplumun temel taşı olarak görülen aileyi güçlendirmeyi hedefleyen projeler geliştirmiştir. Eğitim programları, sosyal yardım kampanyaları ve kültürel etkinlikler aracılığıyla aile değerlerinin korunması, sağ grupların STK'larının öncelikli hedefleri arasında yer almıştır. Bu tür faaliyetler, kamu yönetimi ile iş birliği içinde daha etkili bir şekilde hayata geçirilmiştir.

Türkiye'deki sağ ve sol ideolojilere dayalı STK'ların kamu yönetimindeki etkinliğini artırmak için bazı yapısal reformlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu reformların başında, STK'ların finansal kaynaklara daha kolay erişim sağlayabileceği mekanizmaların oluşturulması gelmektedir. Ayrıca, STK'ların faaliyetlerini daha şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde yürütmesi, toplumsal güveni artıracak ve bu kuruluşların kamu yönetimiyle daha uyumlu bir şekilde çalışmasına olanak tanıyacaktır.

Sonuç olarak, Türkiye'de sağ ve sol ideolojilere dayalı STK'lar, kamu yönetiminde farklı roller üstlenmektedir. Sağ grupların STK'ları, muhafazakâr değerler ve sosyal yardımlaşma odaklı projelerle daha etkili bir konumdayken, sol grupların STK'ları insan hakları, çevre ve toplumsal eşitlik gibi konularda farkındalık yaratmaya odaklanmıştır. Bu iki farklı yapı, Türkiye'nin sivil toplum alanındaki çeşitliliğini ve kamu yönetimine olan çok yönlü katkısını ortaya koymaktadır. Ancak, bu katkının daha etkili ve kapsayıcı bir hale gelmesi için

ideolojik ayrışmaların ötesine geçilmesi ve daha güçlü bir iş birliği anlayışının benimsenmesi gerekmektedir.

REFERENCES

- Acar, M., & Demir, Ö. (1997). Sosyal bilimler sözlüğü. Ankara: Vadi Yayınları.
- Akal, C. A. (1995). Sivil toplumun tanrısı. İstanbul: Engin Yayıncılık.
- Anderson, P. (1988). Gramsci: Hegemonya, Doğu/Batı sorunu ve strateji (T. Günersel, Trans.). İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Avaner, T. (2018). Reformun antropolojisi kamu yönetiminde bağımlılık sorunu. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Avcı, M. (2007). Yönetişim çerçevesinde sivil toplum kuruluşlarının değişen rolü ve sivil toplum kuruluşları üzerine bir inceleme: Isparta il örneği (Master's thesis). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Biber, A. (2002). Sivil toplum örgütlerinin işlerlik kazanması açısından halkla ilişkiler. Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi, 16, 155-170.
- Boratav, K. (2017). Emperyalizm, sosyalizm ve Türkiye. İstanbul: Yordam Kitap.
- Bulut, Y., & Kahraman, M. (2008). Türkiye’de sivil toplumun sivillliği üzerine bir tartışma. V. Uluslararası Sivil Toplum Kongresi Kitabı, 335-350. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Çeçen, A. (1977). Hukuk devleti ve yönetim. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Çelik, A., & Aykanat, Ş. (2006). Sivil toplum örgütlerinin siyasal iktidarı etkileme yöntemleri. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(2), 215-226.
- Çukurçayır, M. A. (2014). Çok boyutlu bir kavram olarak yönetim. In Çağdaş Kamu Yönetimi I (pp. 1-25). Ankara: Nobel Yayınları.
- Çukurçayır, M. A., & Sipahi, E. B. (2003). Yönetişim yaklaşımı ve kamu yönetiminde kalite. Sayıştay Dergisi, 50, 35-66.
- Diamond, L. (1994). Rethinking civil society: Toward democratic consolidation. Journal of Democracy, 5(3), 4-17.
- Duman, F. (2003). Sivil toplum. Ankara: Lotus Yayınları.
- Emini, F. T. (2013). Sivil toplum kuruluşlarının politika belirleme sürecindeki rolü: TÜSİAD örneği. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 36, 43-56.
- Harvey, D. (2008). Umut mekanları (Z. Gambetti, Trans.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Kapucu, H., Aydın, M., & Şiriner, İ. (2005). Sivil toplum kuruluşlarının vergisel kararlara etkisi. II. Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, 250-270. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Keane, J. (1993). Sivil toplum ile devlet arasındaki ayrımın kökenleri ve gelişimi 1750-1850. In Sivil toplum ve devlet: Avrupa’da yeni yaklaşımlar (A. Çiğdem, Trans., pp. 48-75). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Rousseau, J. J. (1950). The social contract and discourse (G. D. H. Cole, Trans.). New York: Dutton.
- Sarıbay, A. Y. (1995). Postmodernite, sivil toplum ve İslam. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Seligman, A. B. (1992). The idea of civil society. New York: The Free Press.
- White, L. D. (2016). “Kamu Yönetimi Çalışmalarına Giriş”, J. M. Sharfrit ve A. C. Hyde (Edt.), Kamu Yönetimi Klasikleri, Global Politika ve Strateji Yayınları: Ankara.
- Wilson, W. (2016). “İdarenin İncelenmesi”, J. M. Sharfrit ve A. C. Hyde (Edt.), Kamu Yönetimi Klasikleri, Global Politika ve Strateji Yayınları: Ankara.